

CULTURA & ESPECTÁCULOS

Fernando Hernández | Pedagóg de l'art i professor de la Universitat de Barcelona

«L'educació de l'art és un dret al nord d'Europa, al sud segueix sent un do dels déus»

Isaac Pons de Rosa

Avui s'enceten a Ciutadella les IV Jornades d'Art i Contemporaneïtat a Menorca, que coorganitzen l'Institut Menorquí d'Estudis i l'Escola d'Art de Menorca, amb la col·laboració de la Fundació Numa i la galeria Hauser & Wirth. Una iniciativa impulsada per la professora de Belles Arts a la Universitat de Barcelona, Tònia Coll, que va lligada a l'interès per crear un espai de debat i reflexió envers l'art i altres disciplines amb les quals pot interactuar, establint un diàleg entre sistema educatiu i art.

L'encarregat d'obrir les jornades serà el reconegut pedagog de l'art, expert en cultura visual i professor emèrit de Didàctica de l'Expressió Plàstica de la UB, Fernando Hernández, amb una ponència titulada «Trajectòries de l'educació artística: desplaçaments, desafiaments i tensions». Qüestió que parteix d'una idea clara, segons avança el conferenciant, «l'educació artística no està només en l'àmbit escolar, cada vegada passen més coses fora de l'escola».

L'art s'ensenya més fora que dintre de l'educació reglada.

—Malauradament és el que està passant, bàsicament perquè en l'escola Primària i Infantil no s'ha tingut present la idea de formar i que el centre tingui una persona especialitzada en arts. Si el mestre generalista té interès, ho tira endavant, però si no, queda com una cosa anecdòtica. En aquest moment tenim moltes persones que han fet Belles Arts o que venen dels camps de la dansa, la música o el teatre, que elaboren propostes artístiques que arriben a les escoles i instituts, o obren perspectives fora de l'escola, per nodrir aquesta mancança educativa. Per altra banda, un àmbit que s'està introduint molt a poc a poc és ensenyar les matèries a través de les arts.

De quina manera?

—Vaig participar en el projecte «Deis per deis» (Déu per Déu) de la Fundació Gulbenkian, a Portugal, on posaven a treballar una persona de l'àmbit de les arts, del cinema, la poesia, literatura, l'art visual, amb una de Secundària. I mostraven geometria vinculada amb poesia, física a través de la dansa... Es podia connectar tot i, a partir d'aquí, vam desenvolupar un llibre molt interessant de micropedagògies per obrir aquesta porta.

Com s'ensenya física a partir de la dansa?

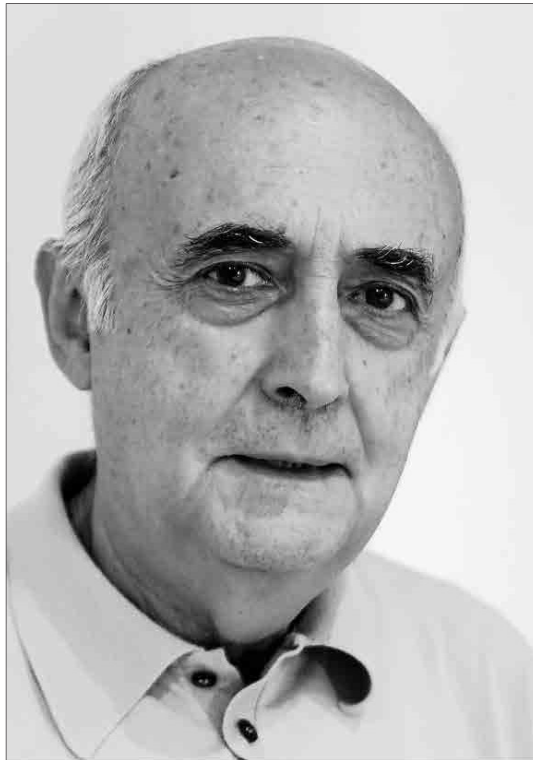
—Un professor visitant del Brasil que va estar amb mi dos anys a la universitat, ensenyava física vinculant-la a la dansa contemporània. Filmava les experiències de moviment, frenant, accelerant, i portava allò que havien fet amb el cos, a formulacions físiques. La comprensió transforma completament, perquè primer havia passat pel seu cos. Recordo fer-ho amb estudiants de Belles Arts, que ja haurien volgut que els haguessin ensenyat física d'aquesta manera. Aquesta connexió té una fonamentació de recerca, que és la multimodalitat: quan canviem de modalitat a l'hora d'aprendre, el que hem après, ho comprenem millor i ho oblidem més tard. És el gran problema de l'educació, els estudiants s'obliden de tot quan surten de l'examen.

Són les intel·ligències múltiples?

—És una altra cosa. Són les múltiples modalitats, el que diuen és que, el que jo he desenvolupat en el terreny de l'escriptura, si la passo a una imatge visual, o la vinculo a uns sons, o a uns moviments, aprenc millor el concepte.

I s'està introduint?

—No tinc una visió global del sistema educatiu, però en les escoles i instituts amb els quals treballo ho intentem aplicar. Però hi ha un doble problema: en les escoles de

Fernando Hernández és professor emèrit de la Universitat de Barcelona i encetarà avui les jornades a la seu de la Fundació Numa, a Ciutadella.

“
Cal repensar el paper de l'art en la formació inicial, que hi hagi persones vinculades a les arts visuals en cada escola

“
Quin és el futur de la cultura si no formem públics? Qui comprarà quadres? Qui anirà a concerts de música clàssica?

formació de mestres, n'hi ha que tenen la menció d'educació artística on aprenen formes, estratègies i mirades sobre aquesta qüestió. Però el màster de Secundària continua sent una formació molt precària, a la que va gent de Belles Arts o Arquitectura, sense una formació en Educació.

L'art continua sent la germana petita de l'educació?

—Sí, queda com un complement. L'anterior reforma educativa, la

Lomce [la llei Wert] que va impulsar el Partit Popular, deia que les arts i les humanitats distreïen de l'important, que era la física, la tecnologia, les matemàtiques. Si distreu, ho desvaloritza, i qui pot tenir accés a aquesta manca són les persones amb capital cultural. La manca d'art és un factor de discriminació i desigualtat.

I es percep socialment.

—Tinc una hipòtesi que és molt crítica, i segurament molt qüestionada: Quina és la diferència entre els països del sud i del nord d'Europa? Al nord, l'educació de les arts és un dret dels ciutadans, al sud continuem amb la idea que és un do dels déus. Està canviant, però no amb la força que hauria de ser. Que el Ministeri de Cultura comenci a dir que cal fer un pla de drets culturals, o que a Catalunya es plantegi que cal relacionar els departaments d'Educació, Cultura i Universitats, indica que comença a veure's necessari. A més, té una funció eminentment pràctica, si no formem públics en art, qui comprarà els teus quadres? Qui anirà als concerts de música clàssica quan ens morim nosaltres? Si no formem públics, quin és el futur de la cultura?

Quins desafiaments hi ha en l'educació en l'art?

Dos dies de debats i ponències entre la Fundació Numa i l'Escola d'Art

► Les jornades es celebraran, avui, a la seu de la Fundació Numa i, demà, a l'Escola d'Art de Menorca. Obriran l'esdeveniment el conseller insular de Cultura, Joan Pons, el director de Numa, Macià Coll, el director de l'Escola d'Art, Javier Delgado, la coordinadora científica de l'IME, Marta Jordi, i la impulsora de les jornades, Tònia Coll. Al llarg dels dos dies hi haurà intervencions d'experts, dels àmbits educatiu i artístic, com la directora d'educació del Museo Reina Sofía, María Acaso; la professora de la UIB, Noemy Berbel; l'exdegana de la Facultat de Belles Arts de la UB, Dolors Tapias; Emili Cano i Neus Vidal de l'Escola d'Art; docents com Enrico Beccari, Marta Negre, Joaquim Cantalozella; la directora artística del Centre d'Art Contemporani de Vic, Caterina Almirall, o artistes, gestors culturals i investigadors com Paca Florit, Massimo Cova, Jordi Morell, Carme Gomila, Dani Amorós, Maria José Ribas, Joan Taltavull, Aina Pla, Isabelle Leurent o Miquel Antoni Pons.

—El primer és la formació dels mestres. Cal repensar, en la formació inicial, el paper de les arts. I hi ha una altra dimensió: que hi hagi una persona vinculada a les arts visuals a cada escola, igual que hi ha un professor de música. A Secundària s'està intentant suplir amb artistes en residència, quan hi ha professors d'Audiovisual i Plàstica. Quin és doncs el seu paper? Veig que tenen una funció decorativa. S'ha de defensar. El tercer desafiament és la formació de públics, que les arts entrin en la vida diària, que la gent es pugui implicar per pensar el seu món, la seva realitat, per pensar les seves tensions, el conflicte, és superimportant, encara més en el món que vivim, cada vegada més individualista i tecnològic, té una funció clau. Si perdem la sensibilitat i la imaginació, estem perduts.

Això explica que, històricament, les arts han estat perseguides pels poders autoritaris.

—Quan s'instal·la una dictadura, les dues primeres matèries que toquen són història i les arts. Perquè es necessita reescriure el relat i entrar en l'univers simbòlic de les representacions. Ha estat sempre així i ara es fa d'una altra manera, creant imatges imaginàries i hegemòniques a partir de les xarxes socials.